

Torah from Around the World

De ultieme religieuze uitdaging is Gods beeld en gelijkenis te zien in iemand die niet op ons lijkt.

Rabbin Jonathan Sacks z"l

Sjabbat 10 april 2021 / 28 Niesan 5781, Sjemini, Wajikra/Leviticus 9:1 - 11:47

Tanach blz. 212 - 219

Haftara: II Sjemoëel/II Samuel 7:1 - 17

Tanach blz.: 619 - 620

Vertaler: Barbara Meiboom

Commentaar: **Rabbin Elyse Goldstein** is grondlegger van de 'City Shul', de nieuwe Reformgemeente in het centrum van Toronto.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/torah-commentary/die-exercise-your-passion>

Sterven in de uitoefening van je passie

Woensdag 7 augustus 1974 stapte een 24-jarige Fransman, Philippe Petit, op een stalen kabel die over de 40 meter brede kloof van de Twin Towers van het World Trade Center in New York

gespannen was, bijna 412 meter boven de grond. Na een optreden van 45 minuten werd hem gevraagd: “Was je niet bang om dood te gaan?” Terwijl hij dat toegaf, antwoordde hij: “Zou het geen prachtige dood zijn, als ik sterf terwijl ik mijn passie beoefen?”

Parasjat Sjemini bevat het wezenlijke én verontrustende verhaal van Nadav en Avihoe. Het is de achtste dag van de inwijdingsceremonie van het Misjkan (de ontmoetingstent) en de priesters. Aharon en zijn zonen hebben de hele week dieren geofferd. Vuur komt vanuit de hemel en verteert de offers, alles loopt gesmeerd. Ineens brengen Nadav en Avihoe, twee zonen van Aharon, een extra reukoffer, dat niet voorgeschreven was. Zij worden meteen door Goddelijk vuur verteerd, hun lichamen worden uit het Misjkan gesleept, Aharon blijft stil.

Tussen de offer- en kasjroetwetten is dit een buitengewoon verhaal in het boek Leviticus (Wajikra). Het is een moeilijk verhaal: ongehoorzame priesters, een zwijgende vader en een strenge God. Commentatoren bediscussiëren de precieze aard van de overtreding van de zonen: was de straf proportioneel en waren de reacties van de verschillende personen gerechtvaardigd? De schokkende pijn en het ongemak dat dit verhaal kan losmaken, wil ik niet bagatelliseren. Toch wil ik me richten op de eerste reactie van Mosjé naar zijn broer Aharon in Wajikra 10:3:

‘Dit bedoelde de Eeuwige toen hij zei: “Door degenen die in mijn nabijheid verkeren, toon ik mijn heiligheid. Het hele volk maak ik getuige van mijn majesteit.”’

Dit is een raadselachtige uitspraak. Des te vreemder omdat God nergens in de Tora een dergelijke uitspraak gedaan heeft. Het meest dichtbij komt zijn uitspraak in Exodus (Sjemot) 29:43, waar God tegen Mosjé zegt:

“Daar zal ik de Jisraëlieten ontmoeten en die plaats zal door Mijn aanwezigheid worden geheiligd.”

Een midrasj over dit vers: “Lees niet *bich’vodi*, ‘door mijn heiligheid’, maar *bim’chubadai*, ‘door mijn geheiligden’. Mosjé zei tegen Aharon: “Aharon, mijn broeder! Ik wist dat dit Huis geheiligd zou worden door de geliefden van de Alom-aanwezige, maar ik dacht dat het door mij of door jou zou zijn. Nu zie ik dat zij [Nadav en Avihoe] groter waren dan één van ons!” (midrasj Wajikra Rabbah). In deze interpretatie was de motivatie van Nadav en Avihoe hun overweldigende verlangen om dichtbij God te zijn. Ze zijn niet langer overtreders en verraders van een bijbelse wet, maar eerder overweldigd door religieuze ijver. Dit is de benadering van de vroege midrasj Sifra, die zegt: ‘Overweldigd door vreugde bij het zien van het nieuwe vuur, probeerden zij hun liefde te verdubbelen.’ Op vergelijkbare wijze schrijft de 18de-eeuwse Marokkaanse kabbalist Chayim Ibn Attar, de Or HaChayim, in zijn commentaar op ons vers uit Wajikra: “Ze benaderden het bovennatuurlijke licht vanuit hun grote liefde voor de Heilige, daardoor stierven zij. Zo stierven zij door de Goddelijke kus, zoals ervaren wordt door de volkomen rechtvaardigen. Het verschil is alleen dat de rechtvaardigen sterven wanneer de Goddelijke kus hen nadert, terwijl zij [Nadav en Avihoe] stierven door hún nadering.”

Rasji – een Middeleeuwse Franse rabbijn en Tora-commentator, die ook wijnboer was – haalt de Talmud aan, die tot de slotsom komt dat Nadav en Avihoe stierven omdat ze het heiligdom betraden terwijl ze in een roes verkeerden. De chassidische rabbijn Yehuda Leib Alter ziet het in zijn 19de-eeuwse commentaar *S'fat Emet* echter als een geestelijke roes. Hij zegt dat ze dronken waren van de mysteries van Gods Tora. Het was niet vanwege het afwijzen van de Tora. Integendeel, het was vanwege hun gepassioneerde liefde voor de Tora.

De dood van Nadav en Avihoe wordt in de Tora zelf, én door latere rabbijnen, verbonden met de dienst van Jom Kippoer, waar de Hogepriester precies datgene doet wat zij deden: wierook branden in het Allerheiligste. De instelling van Jom Kippoer geeft structuur en grenzen aan die liefde. Het is dan ook de bedoeling de gulden middenweg te vinden, de balans tussen de dronkenschap van geestelijke extase en de nuchterheid van ritueel en verantwoordelijkheid.

Toen de dood-tartende Fransman Philippe Petit werd gevraagd: “Waarom deed je dat?” antwoordde hij: “Er is geen waarom ... Het leven moet op het randje worden geleefd. Je moet rebelleren, weigeren je aan de regels te houden, je eigen succes weigeren, weigeren om jezelf te herhalen. Elke dag, elk jaar, elk idee als een échte uitdaging zien – dan ga je je leven leiden op een slap koord. Stel je voor dat je binnen de dagelijkse structuur van je leven een manier vindt om het te vullen met passie en vuur.

Met dank aan mijn zoon Noam Sienna voor zijn interpretaties van deze parasja.